

АНОТАЦІЯ

Прилипко Д.С. Охорона та захист авторських прав в ІТ-сфері. – *На правах рукопису.*

Дисертація на здобуття наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю 081 – право – Інститут права Київського національного університету імені Тараса Шевченка, Міністерство освіти і науки України, Київ, 2021.

Дисертаційна робота є комплексним науковим дослідженням, в якому вирішено актуальне наукове завдання із виявлення й розв'язання проблем правової охорони та захисту авторських прав в ІТ-сфері та сформульовано низку теоретичних положень, висновків, практичних рекомендацій і пропозицій, що мають важливе значення для розвитку цивілістичної доктрини, вдосконалення вітчизняного законодавства та правозастосування у цій сфері.

У дисертації розглядаються теоретико-методологічні засади ІТ-сфери як об'єкту правового регулювання, у тому числі визначено роль ІТ-технологій в сучасному світі, виявлено тенденції та перспективи розвитку ІТ-сфери в Україні. Авторка досліджує поняття «інформація» як основи ІТ-сфери та визначає її особливості як об'єкту цивільно-правового регулювання. Доводиться, що трансформація та розвиток інформаційних технологій та використання їх продуктів у мережі Інтернет детермінували виникнення абсолютно нових видів

суспільних відносин в сфері авторського права. Правовідносини в мережі Інтернет характеризуються певними особливостями і різноманіттям, що породжує проблему витлумачення на теоретичному рівні змісту таких понять як авторство, об'єкти авторського права та інтелектуальна власність крізь призму специфіки створення та функціонування продуктів інформаційних технологій чи ІТ-творів. Окрема увага приділяється характеристиці ІТ-права, розкриттю його поняття та змісту та визначенню його зв'язку з правом інтелектуальної власності та інформаційним правом.

Авторкою проаналізовано та удосконалено доктринальні підходи до розуміння категорії «механізм правового регулювання суспільних відносин у сфері інтелектуальної власності», до правової охорони об'єктів авторського права, суб'єктного складу правовідносин у сфері авторського права, виявлено особливості втілення цих понять у теоретичній та практичній площині в ІТ-сфері з урахуванням її особливостей. Встановлено, що найчастішими порушеннями авторського права є піратство і плагіат та розкрито особливості таких порушень безпосередньо в ІТ-сфері. Пропонується ряд заходів, спрямованих на покращення ситуації у сфері охорони авторських прав, серед яких визначено: прискорення прийняття нової редакції Закону України «Про авторське право і суміжні права», з метою виконання Україною зобов'язань відповідно до Угоди про

асоціацію, в якому мають бути уточнені питання юридичної відповідальності за порушення авторських та суміжних прав; проведення державної політики, спрямованої на підвищення забезпеченості та правової культури населення; прискорення процесу створення Вищого суду з питань інтелектуальної власності тощо. Окрема увага приділяється особливостям авторсько-правової охорони на комп'ютерні програми в Україні та світі та застосуванню інших засобів правової охорони цього об'єкту. Авторка доводить, що стрімкий розвиток інформаційних технологій вимагає від юристів швидкої реакції на появу нових об'єктів права інтелектуальної власності та на зміни в структурі правовідносин для того, щоб забезпечити адекватне вимогам часу і очікуванням суспільства їх правове регулювання. В іншому випадку обіг комп'ютерних програм стане неконтрольованим, а зацікавленість у розробці якісно нового продукту мінімальною, що матиме негативні наслідки для держави, суспільства та окремих осіб. Підтримується необхідність та актуальність розробки Закону України «Про охорону прав на комп'ютерні програми і бази даних», в якому має бути передбачений спеціальний механізм правової охорони даного об'єкту по типу авторських прав, але з урахуванням усіх особливостей комп'ютерної програми як об'єкта права інтелектуальної власності.

Значну увагу в дисертаційному дослідженні приділено теоретичним та практичним проблемам застосування авторського права в ІТ-сфері, у тому числі розкриттю засад цивільно-правового захисту авторських прав за законодавством України на ІТ-твори /продукти інформаційних технологій. Окрема увага приділяється розкриттю суті та виявленню особливостей договорів щодо розпорядження майновими правами інтелектуальної власності в ІТ-сфері. Авторкою доведено, що специфіка об'єктів інтелектуальної власності в ІТ-сфері настільки істотна, що визначити універсальні правила укладення договорів про створення та використання виключних прав на об'єкти права інтелектуальної власності не виявляється можливим. Виходячи з цього, типологізація договірних форм використання виключних прав повинна здійснюватися не тільки на основі критерію власне способу передачі виключного права, а й в залежності від предмета договору. Обраний системний підхід при дослідженні договірних правовідносин у сфері створення і використання об'єктів авторського права в ІТ-сфері дозволяє виявити принципи побудови даної системи договорів від загального до конкретного, що має важливе правотворче і кодифікаційне значення. Системний підхід дозволяє визначити норми, що підлягають застосуванню при регулюванні зобов'язальних відносин, а також встановити тип відносини і його різновид. Обтяження предмета

договору особистими немайновими правами автора, а також правом вільного використання авторського твору необмеженого кола осіб обмежує абсолютний характер виключного права на ІТ-твори.

Предметом особливої уваги у дисертаційній роботі стали окремі напрями правової охорони об'єктів авторського права в ІТ-сфері та цивільно-правового захисту прав інтелектуальної власності, з урахуванням специфіки ІТ-творів; а також теоретичні та практичні аспекти укладання договорів щодо розпорядження майновими правами інтелектуальної власності на об'єкти ІТ-сфери, що мають свої особливості, зокрема, ліцензійних договорів та договорів комерційної концесії/франчайзингу.

Висновки та пропозиції, викладені у цьому дисертаційному дослідженні становлять науковий і прикладний інтерес, з огляду на що можуть бути використані у правотворчій і правозастосовній практиці суб'єктів права інтелектуальної власності, а також для вдосконалення механізмів правової охорони та захисту авторських прав в ІТ-сфері.

Результати дисертаційного дослідження також можуть бути використані у навчальному процесі, зокрема в Інституті права Київського національного університету імені Тараса Шевченка при підготовці і викладанні спецкурсів «Актуальні проблеми авторського права», «Захист прав інтелектуальної власності», «Теоретичні проблеми інформаційного права», а також як джерела для лекцій із

зазначених дисциплін, що підтверджується Актом про впровадження результатів дисертаційного дослідження Інституту права КНУ імені Тараса Шевченка від 21.05.2021 р. Також висновки та практичні рекомендації, що викладені у дисертаційній роботі, були використані у науково-дослідних роботах НДІ інтелектуальної власності НАПрН України (Довідка про впровадження результатів дисертаційного дослідження НДІ інтелектуальної власності НАПрН України № 49-ДВ від 25.03.2021 р.).

Окремі висновки дисертаційної роботи містять рекомендації з удосконалення законодавства, що регулює сферу інтелектуальної власності, а саме Закону України «Про авторське право і суміжні права».

Ключові слова: авторське право, захист авторських прав, інформація, ІТ-продукт, ІТ-сфера, Інтернет, інтелектуальна власність, права інтелектуальної власності, правова охорона.

ANNOTATION

Prylypko D. S. Defence and copyright protection in the IT sphere. – Qualifying scientific work, manuscript copyright.

Dissertation for Doctor of Philosophy Degree in Law in specialty 081 – Law – Institute of Law of Taras Shevchenko national university of Kiev, Ministry of Education and Science of Ukraine, Kiev, 2021.

The dissertation is a complex scientific research, which solves the typical scientific problem of identifying and solving problems of legal defence and copyright protection in the IT sphere and formulates a number of theoretical positions, conclusions, practical recommendations and proposals which plays important role to civil doctrine development, improvement of domestic legislation and law enforcement in this sphere.

The dissertation considers the theoretical and methodological principles of the IT sphere as an object of legal regulation, including the role of IT technologies in the modern world. Trends and prospects for the development of the IT sphere in Ukraine were identified. The author explores the concept of "information" as the basis of the IT sphere and identifies its characteristics as an object of civil law regulation. It has been proved that the transformation and development of information technologies and the use of their products in Internet have determined development of completely new types of public relations in the field of

copyright. Legal relations in Internet are characterized by certain features and diversity, which raises the problem of interpreting at the theoretical level the content of such concepts as authorship, copyright and intellectual property via the prism of the specifics of creation and operation of information technology products or IT works. Particular attention is paid to the characteristics of IT law, the disclosure of its concept and content and determination of its connection with intellectual property law and information law.

The author has analysed and improved doctrinal approaches to understanding the category "mechanism of legal regulation of public relations in the field of intellectual property", to the legal protection of copyright, group of subjects of legal relations in the field of copyright, identified features of the implementation of these concepts in theoretical and practical reality in the IT sector, taking into account its features. It has been established that the most common copyright infringements are piracy and plagiarism and the features of such infringements directly in the IT sphere are revealed. A number of measures are proposed to improve the situation in the field of copyright protection, including: accelerating the adoption of a new version of the Law of Ukraine "On Copyright and Related Rights", to fulfill Ukraine's obligations under the Association Agreement, which should clarify issues of legal liability for infringement of copyright and related rights; conducting state policy aimed to improve the security and legal

culture of the population; accelerating the process of establishing the Supreme Court of Intellectual Property, etc. Particular attention is paid to the peculiarities of copyright protection of computer programs in Ukraine and in a world and implementation of other legal defence for this object. The author has argued that the rapid development of information technology requires from lawyers to respond quickly on the development of new objects of intellectual property law and changes in the structure of legal relationship in order to ensure adequate legal regulation to the requirements of the time and society's expectations. Otherwise, the circulation of computer programs will become uncontrolled, and the interest in developing a qualitatively new product will be minimal, which will have negative consequences for the state, society and individuals. Necessity and topicality of the development of the Law of Ukraine "On protection of the rights to computer programs and databases" was grounded. This law shall involve the special mechanism of legal protection of the current object by type of copyrights, besides taking into account all features of the computer program as the object of intellectual property law.

Considerable attention in the dissertation research has been paid to theoretical and practical problems of copyright implementation in the IT sphere, including the disclosure of the principles of civil law protection of copyright according to Ukrainian legislation on information technology products etc. Particular attention has been paid to the disclosure of the

essence and identification of features of agreements on the disposal of material intellectual property rights in the IT sphere. The author has proved that the specifics of intellectual property in the IT field is so significant that to determine the universal rules for concluding agreements on the creation and use of exclusive rights to intellectual property is not possible. Based on this, the typology of contractual forms of use of exclusive rights should be conducted not only on the basis of the criteria of the actual method of transfer of the exclusive right, but also depending on the subject of the contract. The chosen systematic approach in the study of contractual relations in the field of creation and use of copyright objects for IT products allows to identify the principles of construction of this system of contracts from general to specific, which has important law-making and codifying value. The system approach allows to define the norms which are subject to implementation at regulation of obligatory relations, and also to establishes type of the relationship and its types. Encumbrance of the contract's subject by personal moral rights of the author, as well as the right to use freely the author's work by unlimited number of persons restricts the absolute nature of the exclusive right to IT works.

The subject of special attention in the dissertation has become particular areas of legal protection of copyright in the IT field and civil law protection of intellectual property rights, taking into account the specifics of IT products; as well as theoretical and practical aspects of concluding

agreements on the disposal of intellectual property rights on the objects of IT sphere which have their own features, particularly, license agreements and commercial concession / franchising agreements.

The conclusions and proposals has been presented in this dissertation research represents scientific and applied interest, considering that they can be used in law-making and law enforcement practice of intellectual property law subjects, as well as improvement the mechanisms of legal defence and copyright protection in the IT field.

The results of the dissertation research can also be used in the educational process, in particular at the Institute of Law of Taras Shevchenko National University of Kyiv in the preparation and teaching of special courses "Actual problems of copyright", "Protection of intellectual property rights", "Theoretical problems of information law". sources for lectures on these disciplines, which is confirmed by the Act on the implementation of the results of dissertation research dated "25" May 2021. Also, the conclusions and practical recommendations expressed in the dissertation were used in research work of the Research Institute of Intellectual Property of the National Academy of Sciences of Ukraine (Reference on the implementation of the results of the dissertation research № 49-ДБ dated "25" March 2021).

Some conclusions of the dissertation contain recommendations for improving the legislation which regulates the field of intellectual property,

namely the Law of Ukraine "On Copyright and Related Rights".

Key words: copyright, information, IT product, IT sphere, Internet, intellectual property, intellectual property rights, copyright protection, legal protection.

**СПИСОК ОПУБЛІКОВАНИХ ПРАЦЬ ЗА ТЕМОЮ
ДИСЕРТАЦІЇ**

*Праці, в яких опубліковані основні наукові результати
дисертації:*

*Статті, опубліковані у наукових періодичних виданнях інших
держав:*

1. Prylypko D. S. Problems of copyright protection in the sphere of IT outsourcing. *KELM (Knowledge, Education, Law, Management)*. Vol. 2/2020. No. 8. P. 170–179.

*Статті, опубліковані у наукових виданнях, включених до
переліку наукових фахових видань України:*

2. Прилипко Д. С. Проблеми охорони комп'ютерної програми. *Вісник Вищої Кваліфікаційної Комісії Суддів України*. 2018. № 4. С. 33–36.

3. Прилипко Д. С. Штучний інтелект та авторське право. *Теорія і практика інтелектуальної власності*. 2021. № 2. С. 15–22.

4. Прилипко Д. С. Проблеми правового регулювання авторських прав на службові твори в сфері за законодавством України. *Юридична Україна*. 2021. № 4. С. 58–64.

Праці, які засвідчують апробацію матеріалів дисертації:

5. Прилипко Д. С. Проблеми належного оформлення прав інтелектуальної власності між роботодавцем та працівником. *Проблеми розвитку соціально-трудових прав та профспілкового руху в Україні*. Матеріали VIII Всеукраїнської науково-практичної конференції (м. Харків, 28 травня 2020 року). Міністерство внутрішніх справ України. Харківський Національний Університет Внутрішніх Справ. Харків, 2020. С. 308–309.

6. Прилипко Д. С. Авторське право на твори створені за допомогою штучного інтелекту. *Правова охорона інтелектуальної власності в умовах євроінтеграційних процесів*. Том 2 : ел. збірн. матер. III Міжн. наук.-практ. конф. «Інтерн.-міст КИЇВ – ДНІПРО», Управл. проект. Ефектив. використ. результ. наук. досл. та об'єкт. інтел. власн. (м. Київ, 17 березня 2021 р.). Київ : НДІ ІВ НАПрН України, 2021. С. 246–251.

7. Прилипко Д. С. Правова охорона комп'ютерних програм у міжнародному праві. *Інтелектуальна власність як складова системи забезпечення національної безпеки*. Том 1 : ел. збірн. матер. III Міжн. наук.-практ. конф. «Інтерн.-міст КИЇВ – ДНІПРО», Управл. проект. Ефектив. використ. результ. наук. досл. та об'єкт. інтел. власн. (м. Київ, 18 березня 2021р.). Київ : НДІ ІВ НАПрН України, 2021. С. 158–161.

8. Прилипко Д. С. Права інтелектуальної власності у сфері гемблінг. *Питання інтелектуальної власності у сфері трансферу технологій*: збірн. наук. прац. IV Всеукр. наук.-практ. конф.-семін. з пробл. екон. інтел. власн. (м. Київ, 21 травня 2021 р.). Київ : НДІ ІВ НАПрН України, 2021. С. 216–219.